

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲת בְּעֵבוֹר הַעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק לֹמֵר עַל הַרְשָׁעִים. כִּיּוֹן שְׁלֹא נִמְצָא בְיָדָם כְּלוּם, מַה כְּתוּב? וַיִּלְךָ ה' כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְמוֹ. מַהוּ לְמִקְמוֹ? לְמִקְוִים מַעֲלֵתוֹ הַיְדוּעָה. אָמַר רַבִּי, מִצְוָה לוֹ לֵאדָם לְהַתְפַּלֵּל עַל הַרְשָׁעִים כְּדִי שְׂיִחְזְרוּ לְמוֹטֵב וְלֹא יִפְנְסוּ לְגִיחֵנָם, שְׁכָתוּב (תהלים לה) וַאֲנִי

בַּחֲלוּתָם לְבוֹשֵׁי שֶׁק וְגו'. וְאָמַר רַבִּי, אֲסוּר לוֹ לֵאדָם לְהַתְפַּלֵּל עַל הַרְשָׁעִים שְׂיִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, שְׂאֵלְמָלָא סִלְקוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַרַח מִן הָעוֹלָם כְּשֶׁהִיָּה עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, לֹא כֹּא אַבְרָהָם אַבְרָהָם אָבִינוּ לְעוֹלָם, וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ, וְהַמְלִיךְ דָּוִד וְהַמְלִיךְ הַמְּשִׁיחַ, וְהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה, וְכָל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְהַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּיּוֹן שְׂרוּאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא נִמְצָא בְּרָשָׁעִים כְּלוּם מִכָּל אוֹתָם הָעֲנִינִים, מַה כְּתוּב? וַיִּכְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדָמָה וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּיּוֹן שְׂרוּאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא נִמְצָא בְּרָשָׁעִים כְּלוּם מִכָּל אוֹתָם הָעֲנִינִים, מַה כְּתוּב? וַיִּכְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדָמָה וְגו'. עַד כָּאן מְדַרְשׁ הַנְּעִלִים

זוהר:

אַרְדָּה נָא וְאַרְאָה הַכְּצַעְקָתָהּ הַבְּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָלָה. לְמֵאן קָאָמַר. אִי תִימָא לְאַנּוּן מְלָאכִין. מֵאן חָמָא מְלִיל עִם דָּא וּפְקִיד לְדָא. אֵלָא לְאַבְרָהָם קָאָמַר דְּבַרְשׁוּתִיָּה קְיָיִמִין אַנּוּן אַתְרִי. דְּבַר אַחַר לְאַנּוּן מְלָאכִין. מַה דְּאַתְמַר לְאַבְרָהָם מַה טַּעְמָא עָשׂוּ. עָשָׂה מִיבְעֵי לִיָּה. מָאִי עָשׂוּ. (אֵלָא) דָּא אַבְרָהָם וּשְׂכִינְתָא דְלָא אַעֲדִי מַנִּיָּה. (דְּבַר אַחַר) עָשׂוּ מַה דְּאַתְמַר לְמְלָאכִין, בְּגִין דְּהָיוּ זְמִינִין תַּמָּן וְהָיוּ מְשַׁתְּכִינִין לְמַעַבְד דִּינָא, וְעַל דָּא עָשׂוּ.

לְמְלָאכִים, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ מְזַמְנִים לְשֵׁם, וְהָיוּ נִמְצָאִים לְעֲשׂוֹת דִּין, וְעַל זֶה עָשׂוּ.

הַרְאִישׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁנוּטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד כָּלֵם שְׂבָאִים אַחֲרֵיהֶם, מַה כְּתִיב (בֵּיה) וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲת בְּעֵבוֹר הַעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק לֹמֵר עַל הַרְשָׁעִים, כִּיּוֹן שְׁלֹא נִמְצָא בְיָדָם כְּלוּם, מַה כְּתִיב וַיִּלְךָ יי כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְמוֹ. מַהוּ לְמִקְמוֹ. לְמִקְוִים מַעֲלֵתוֹ הַיְדוּעָה.

אָמַר רַבִּי מִצְוָה לוֹ לֵאדָם לְהַתְפַּלֵּל עַל הַרְשָׁעִים כְּדִי שְׂיִחְזְרוּ לְמוֹטֵב וְלֹא יִפְנְסוּ לְגִיחֵנָם, דְּכָתִיב, (תהלים לה) וַאֲנִי בַּחֲלוּתָם לְבוֹשֵׁי שֶׁק וְגו'. וְאָמַר רַבִּי אֲסוּר לוֹ לֵאדָם לְהַתְפַּלֵּל עַל הַרְשָׁעִים שְׂיִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, שְׂאֵלְמָלָא סִלְקוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַרַח מִן הָעוֹלָם כְּשֶׁהִיָּה עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, לֹא כֹּא אַבְרָהָם אָבִינוּ לְעוֹלָם, וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ, וְהַמְלִיךְ דָּוִד וְהַמְלִיךְ הַמְּשִׁיחַ, וְהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה, וְכָל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְהַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּיּוֹן שְׂרוּאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא נִמְצָא בְּרָשָׁעִים כְּלוּם מִכָּל אוֹתָם הָעֲנִינִים, מַה כְּתִיב וַיִּכְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדָמָה וְגו'. (עד כאן מדרש הנעלם): (דף קה ע"ב).

זהר

אַרְדָּה נָא וְאַרְאָה הַכְּצַעְקָתָהּ הַבְּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָלָה. לְמֵאן קָאָמַר. אִי תִימָא לְאַנּוּן מְלָאכִין. מֵאן חָמָא מְלִיל עִם דָּא וּפְקִיד לְדָא. אֵלָא לְאַבְרָהָם קָאָמַר דְּבַרְשׁוּתִיָּה קְיָיִמִין אַנּוּן אַתְרִי. דְּבַר אַחַר לְאַנּוּן מְלָאכִין. מַה דְּאַתְמַר לְאַבְרָהָם מַה טַּעְמָא עָשׂוּ. עָשָׂה מִיבְעֵי לִיָּה. מָאִי עָשׂוּ. (אֵלָא) דָּא אַבְרָהָם וּשְׂכִינְתָא דְלָא אַעֲדִי מַנִּיָּה. (דְּבַר אַחַר) עָשׂוּ מַה דְּאַתְמַר לְמְלָאכִין, בְּגִין דְּהָיוּ זְמִינִין תַּמָּן וְהָיוּ מְשַׁתְּכִינִין לְמַעַבְד דִּינָא, וְעַל דָּא עָשׂוּ.

דָּבַר אַחַר עֲשׂוֹ (למעשה) פְּתַרְגּוּמוֹ עֲבָדוּ. וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אָמַר אַרְדָּה נָא וְאַרְאֶה, וְהָרִי הַכֵּל גְּלוּי לִפְנֵינוּ? אֲלֵא אַרְדָּה נָא מִדְּרַגַת הַרְחָמִים לְדְרַגַת הַדִּין, וְהֵינּוּ [ו] יֵרִידָה. וְאַרְאֶה - רְאִיָּה זֶה לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בְּאִיזָה דִין יְדוּן אוֹתָם.

מִצְאָנוּ רְאִיָּה לְטוֹב וּמִצְאָנוּ רְאִיָּה לְרָע. רְאִיָּה לְטוֹב - שְׁפָתוֹב (שמות) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע. רְאִיָּה לְרָע - שְׁפָתוֹב אַרְדָּה

נָא וְאַרְאֶה [נ"א מִצְאָנוּ וַיֵּרָדָה לְטוֹב וּמִצְאָנוּ וַיֵּרָדָה לְרָע. לְטוֹב - שְׁכַחוּב (שם יט) וַיֵּרָד ה' עַל הַר סִינַי. (במדבר יא) וַיְנַדְּתִי וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם. וַיֵּרָדָה לְרָע - אַרְדָּה נָא, כְּשִׁבְלִי] לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בְּדִין, וְעַל זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם.

וְאֲבָרְהָם הָיוּ יֵהָיָה לְגוּי גְדוֹל וְעֲצוּם. מָה הַטַּעַם הַבְּרָכָה הַזֹּאת כֵּן? אֲלֵא כְּדֵי לְהוֹדִיעַ שֶׁאֲפִלוּ בְּשִׁעָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם, לֹא מִשְׁתַּנֵּה. שְׁהָרִי יוֹשֵׁב בְּדִין עַל זֶה [ו"א וְיֹשֵׁב] וּבְרַחֲמִים עַל זֶה, וְהַכֵּל בְּרַגְעַ אֶחָד וּבְשִׁעָה אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי כְּתוּב (תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לְךָ ה' עַת רְצוֹן. לְפַעְמִים שֶׁהוּא עַת רְצוֹן, וְלְפַעְמִים שֶׁאֵינּוּ עַת רְצוֹן. לְפַעְמִים שֶׁשׁוּמַע, וְלְפַעְמִים שֶׁלֹּא שׁוּמַע. לְפַעְמִים שֶׁנִּמְצָא, וְלְפַעְמִים שֶׁלֹּא נִמְצָא, שְׁפָתוֹב (ישעיה נה) דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ קְרָאָהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כֵּן לְיַחֲדִי, כֵּן לְצַבּוּר. כֵּן לְמִקּוֹם אֶחָד, וְכֵן לְכָל הָעוֹלָם. מִשׁוּם כֵּן בְּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם, שֶׁהוּא שְׁקוּל כְּכָל הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה, [וְכַתוּב] וְשִׁנִּינוּ בְּאֲבָרְהָם. יֵהָיָה בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים. כֵּן שִׁנִּינוּ, שְׁלֹשִׁים צְדִיקִים מְזֻמִּין

דָּבַר אַחַר עֲשׂוֹ (למעשה) פְּתַרְגּוּמוֹ עֲבָדוּ. וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִיהוּ אָמַר אַרְדָּה נָא וְאַרְאֶה, וְהָא כְּלָא אֲתַגְּלִי קַמִּיה. אֲלֵא אַרְדָּה נָא מִדְּרַגַת דְּרַחֲמֵי לְדְרַגַת דְּדִינָא, וְהֵינּוּ (ת"א) יֵרִידָה. וְאַרְאֶה, רְאִיָּה דָא הִיא לְאַשְׁגָּחָא עֲלֵיהוֹן בְּמָאן דִּינָא יְדִין לוֹן.

אֲשַׁכְּחֵן רְאִיָּה לְטוֹב וְאֲשַׁכְּחֵן רְאִיָּה לְרָע. רְאִיָּה לְטוֹב, דְּכַתִּיב, (שמות ב) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע. דְּכַתִּיב אַרְדָּה נָא וְאַרְאֶה (נ"א אֲשַׁכְּחֵן וַיֵּרָדָה לְטוֹב וְאֲשַׁכְּחֵן וַיֵּרָדָה לְרָע. לְטוֹב דְּכַתִּיב, (שמות יט) וַיֵּרָד ה' עַל הַר סִינַי. (במדבר יא)

וַיְנַדְּתִי וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם. וַיֵּרָדָה לְרָע לְבִישׁ אַרְדָּה נָא בְּגִין] לְאַשְׁגָּחָא עֲלֵיהוּ בְּדִינָא, וְעַל דָּא אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם:

וְאֲבָרְהָם הָיוּ יֵהָיָה לְגוּי גְדוֹל וְעֲצוּם. מָאִי טַעֲמָא בְּרָכָה דָּא הָכָא. אֲלֵא בְּגִין לְאוֹדְעָא דְאֲפִילוּ בְּשִׁעָתָא דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְתִיב בְּדִינָא עַל עֲלֵמָא לֹא אֲשַׁתַּנִּי. דְּהָא יְתִיב בְּדִינָא עַל דָּא [ו"א ל"ג וְיֹשֵׁב] וּבְרַחֲמֵי עַל דָּא וְכֵלָא בְּרַגְעָא חָדָא וּבְשִׁעָתָא חָדָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְהָא כְּתִיב, (תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לְךָ ה' עַת רְצוֹן. זְמַנִּין דְאִיהוּ עַת רְצוֹן וְזְמַנִּין דְלֹא אִיהוּ עַת רְצוֹן. זְמַנִּין דְשָׁמַע וְזְמַנִּין דְלֹא שָׁמַע. זְמַנִּין דְאֲשַׁתַּכַּח וְזְמַנִּין דְלֹא אֲשַׁתַּכַּח דְכַתִּיב, (ישעיה נה) דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ קְרָאָהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כֵּן לְיַחֲדִי כֵּן לְצַבּוּר. כֵּן לְאֶתְרַ חָד וְכֵן לְכּוּלֵי עֲלֵמָא. בְּגִינֵי כֵן בְּרִיךְ לִיָּה לְאַבְרָהָם דְאִיהוּ שְׁקוּל כְּכָל עֲלֵמָא דְכַתִּיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה (וְכַתִּיב) וְתַנִּינוּן בְּאֲבָרְהָם. יֵהָיָה בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים. הָכִי תַנִּינוּן תְּלָתִין צְדִיקִים אֲזֻמִּין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא